

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפלכה באגפד ובסולת פלאו

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהג בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, והגאון ר' ברוך מרדכי בן הינדא זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

גליון מס' 721
פרשת תולדות
ה' כסלו התשפ"ד

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפור מדהים ומרגש, כפי שסופר עפ"י בעל המעשה:

היינו קבוצת נערי רחוב – כולם הכירו אותנו כנערים "ילדי רחוב" "נערי שוליים" וכו'... היה זה יום שבת בצהריים כשכל החבורה שתקה במשחק כדור-רגל במגרש הצמוד לבית הכנסת... כאשר יצאו המפתלים מבית הכנסת בעטתי בחזקה בכדור שטס הישר אל עבר רב המקום, איש נשוא פנים שיצא מפתח בית הכנסת... הכדור הפיל ארצה את המגבעת המהודרת שחבש... כל חבורת הנערים פרצה בצחוק, משועשעים מהמחזה... לאחר שגחן ארצה, הרים האיש את המגבעת וחבשה לראשו... ואז נפנה לכיוון המגרש והחל צועד לעברנו...

מספר הנער: "כאשר אותו איש צעד לעברי התכוננתי לקטטה... ושאלתי אותו בחוצפה: "מה אתה רוצה?! אתה רוצה לעשות לנו פה קידוש?!" – "יכולם נסחפו בצחוק מתגלגל... חיכיתי להערות, גערות או טרוניות מהאיש..."

רק שיעז חשבתי לעצמי... ואולם במקום גערות והערות, פנה אלי האיש בקול רך ומלטיף ושאל: "ארוחת צהריים של שבת כבר סעדת?" הבטתי בעיניו והם הביעו חום וחיבה... האמת, שהייתי גועגוע ברעב וגם ארוחת בוקר לא אכלתי... פשוט בבית הרוס שהיה לי, אוכל חם היה חלום רחוק ובלתי מציאותי... האיש עמד מולי ממתין בסבלנות לתשובה... הרגשתי שהוא פירק אותי מנישקי, התחמושת של הלעג והזלזול היתה בלתי יעילה למול טון דיבור שכזה... עמדתי שמחשבות מתרוצצות במוחי, את תחושת הזעם והלגלוג תפסה תחושת בושה... לבסוף נמלטה מפי תשובה חרישית: "לא!... הרב הניח יד רכה על כתפי והוביל אותי אל ביתו... נכנסנו לבית, המקום היה מלא בניחוחות של מאכלים ותבשילים אותם לא ידעתי..."

הוא הושיב אותי ליד השולחן הערוך, קידש על היין... לאחר בציעת הפת, הגישו לפני צלחת מלאה בכל טוב... אכלתי בזריזות להשקית את רעבוננו, וחיש קל הצלחת נשארה ריקה, פנה אלי הרב ושאל באם ואני רוצה תוספת...? הנהנתי לחיוב... והוא נפנה להגיש לפני צלחת נוספת... אכלתי גם את הצלחת השניה ברעבון... מאוחר יותר ידעתי שלמעשה אכלתי את מנתו של הרב, והוא עצמו הסתפק באכילה מועטת של לחם עם מעט סלטים... לאחר הסעודה הדשנה... שכזו – לא זכורה לי...

שאל אותי הרב האם אני עייף ורוצה לישון?! "כן" אמרתי. הרב הציע לי בעצמו מיטה עם סדינים מכובסים ונקיים... נכנסתי למיטה תשוש... כאשר התעוררתי היה כבר מוצאי שבת. הרב ניגש אלי ושאל: "מה עכשיו? מה תוכניותיך?" אמרתי: "אני רוצה ללכת לקולנוע לצפות בסרט". הרב ניגש למגירה מסיימת, הוציא משם מטבע ושאל: "זה מספיק?" "כן", עניתי נדהם. לפני שנפניתי לצאת שאל הרב: "האם תבוא לכאן גם מחר?" "כן", עניתי. אט, אט, נוכחתי לדעת כי לרב המופלא הזה, יש עוד שניים-עשר נערים כמוני שמגיעים אליו יום יום...

לאחר זמן מה כבר לא רציתי כסף מהרב... אור הקדושה ואור התורה שקרנו ממנו חדרו לנפשי פגימה... וחוללו בי מהפכה של ממש, נכנסתי ללמוד בישיבה... עד שהפכתי ל... דייקן!!! בעל המגבעת ההדורה ונשוא הפנים, הלוא הוא שר התורה, פוסק הדור מרן מלכא זצוק"ל.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א

ההתערבות הכפולה

רבנו יוסף חיים מבגדד זצ"ל סח סיפור מעשה. שני ריעים הלכו בשדה, וראו שיח ענף. שאל האחד את רעהו: "אמור נא לי, מה גובהו של השיח? אמד השני את השיח, וחשב: גובהו, כקומתי. אמר: "מטר ושבעים". ענה החבר: "אני אומר, שניים וחצי מטרים!" צחק הלה, איך אפשר לומר כן?

אמר החבר: "שניים וחצי, לא פחות. אתערב על מאה שקלים!"

מובן שהלה הסכים. הרווח היה בטוח. הוא מיהר לביתו להביא סולם וסרט מידה. בינתיים לא חבק חבירו את ידיו. מיהר והביא מעדר, וחפר כמטר לעומק, מסופעפיהו השרשים, עמוקים ומושרשים, וכשהלה הגיע עם הסולם והמידה - נאלץ הודות בהפסדו ולשלם את דמי ההתערבות... הבין שהופל בפח, אך ניחם עצמו שהנה למד תחבולה. אם ישתמש בה בתבונה ישיב לעצמו את דמי ההתערבותו בכפליים.

לימים הלך אותו מפסיד עם חבר אחר, והחליט לעשותו קרבן. עברו ליד שדה קמה. גבוהים היו השיבולים, והוא שאל את חברו: "אמור נא לי, מה גובהם?"

אמר החבר, הן מגיעים הם לי עד חלצי. נענה ואמר: "כמטר לגובה". צחק הלה: "לא פחות ממטר וחצי!" לגלג עליו חברו. עשה עצמו כנפגע, ואמר: "מוכן אני להתערב על מאתיים שקלים!" למה לא, ההתערבות בטוחה.

רץ חברו להביא סרט מידה, ובינתיים פנה הלה להביא מעדר, ושמוח: עכשיו יצצה עצמו בסכום כפול על הפסדו! עמל בפרך לחפור סביב הקמה. אך, אבוי, אך חפר מעט והתבואה נתלשה, כי שרשיה מעטים וקצרים הם... שב החבר עם סרט המידה, מדד את השבלים הרבוצות - ושלשל לכיסו את דמי הזכייה. והלה מורט שערותיו: גם הפסיד בראשונה, גם עמל בפרך, וגם הפסיד עתה כפליים...

כך, אמר ה"בן איש חי" זצ"ל, הצדיק נמשל לעץ שתול על פלגי מים, והרשע כמוץ אשר תדפנו רוח. אבל עיקר ההבדל ביניהם - הוא בשרשים שיש להם! הצדיק הוא כעץ מניב פרי - כי שרשיו עמוקים ואיתנים. והרשע כקש שדוף, כי שרשיו תלושים וקלושים!...

נפלאים הדברים, ושרשם - בפרשתנו, יעקב איש תם, יושב אהלים. עד גיל שישים ושלוש היה שתול בחצרות ה'. כשנרדף על נפשו וחיבי היה ללכת לחרן - נטמן "ד שנה בישיבתו של עבר. לשם מה? כדי להעמיק שרשים, כדי להתחזק ולהחזיק מעמד בניכר!

לפיכך יובן, כמה משאבים יש להשקיע בחינוך הדור הצעיר לחיי תורה ומצוות, ולהשריש בהם אמונה איתנה. שהרי עומדים הם להיות לאנשים, להתמודד מולעולם דורסני, קשות, מושחת ומשחית. מול אוריה עכורה כל כך, ולנוכח מדוחים מסוכנים כל כך - חייבים לחסנם מקודם, מוכרחים לציידם בשורש איתן לפני שיישלחו להתמודדות הקשה כל כך!

ואין זה הכל.

התורה הקדושה דאגה שיוקצו לנו תקופות מזומנות של התחזקות והתחשלות, אשר בכוחן נוכל להתמודד כראוי. תקופות של העמקת שורשים לפני "הנסיגות בבית לבן הארמי".

באור כזה נוכל לראות את יום השבת שלפני ששת ימי המעשה: יום של תפילה ולימוד תורה, יום של קדושה והתעלות, אורה ורוחניות, שמעניק כוחות וממלא מצברים לקראת ימי החולין. ובאור כזה נוכל לראות את שעת התפילה בבוקר, לפני שפונים לעבודת היום המתישה והשוחקת: שעה של התקרבות לבורא עולם, של עמידה לפניו, של קדושה והתחשלות.

כל זה הספיק בזמנים כתיקונם. אבל בתקופתנו, כשהחושך מכסה ארץ ויש נסיגות, מדוחים וטומאה - אין די בכך, בשבת ובתפילה, ויש להתחזק בשיעורי תורה, כיעקב אבינו שהתחזק בלימוד התורה לפני שהלך אצל לבן. רק שיעורי תורה יקנו איתנות ושורש: "אני חומה - זו תורה" והיא לנו למחסה ולעוז!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה" (כה, לב)

הפרשה מלמדת אותנו יסוד חשוב ביותר: אדם יכול לאבד את עולמו בגלל מעשה שטות של רגע. ומאידך, הוא יכול לקנות את עולמו בזכות עקשנות של רגע.

היה נער חרדי בשואה ששהה באחד המחנות. יום אחד הכניסוהו הנאצים לחדר, הורו לו לפשוט את בגדיו ולהיכנס למקלחת. הוא ראה בקיר פתח קטן. רגע לפני שהסיר את בגדיו, הוא החליט להסתכן ולנסות להימלט מן המקום דרך הפתח שבקיר. בשל תנאי החיים במחנה הוא היה שלד מהלך, אך הוא החליט להפוך את החיסרון ליתרון. בגופו המצומק הוא השתחל דרך הפתח הקטן ונמלט החוצה. בדרך נס הוא הצליח לברוח מן המקום ולהגיע ליער. לאחר מכן הוא הצטרף לקבוצת פרטיזנים וכך שרד את השואה.

בסיום מלחמת העולם הוא עלה על אניית מעפילים והיא הפליגה לארץ ישראל. האנייה עגנה בנמל חיפה, שם קדמו את פניהם פעילי עליה. הם הודיעו להם שעוד מעט יבוא אוטובוס וייקח אותם לאחד הקיבוצים של "השומר הצעיר". הוא לא שמע על "השומר הצעיר" ולא היה לו מושג מהי המשמעות שיש לכך על עתידו הרוחני.

הוא חשב בליבו: חבל על הזמן, עד שיבוא האוטובוס, אלך לאיזה בית כנסת בסביבה להתפלל, ללמוד. אמרו לו: "אין הרבה זמן, האוטובוס אמור להגיע בקרוב, ואם תלך – אתה עלול להפסיד אותו".

אך הוא בשלו. נכנס לבית כנסת קרוב. אחרי תקופה ארוכה שלא למד גמרא, צפו ועלו בו רגשות עזים. הוא נגש לארון הספרים והוציא משם כרך גמרא. פתח את הגמרא ובבת אחת צלל לתוך הסוגיה. הוא חש מתיקות עצומה ולא יכול היה להיפרד מן הגמרא.

כשסיים ללמוד חזר למקום ההתאספות של קבוצת העולים, אך התברר לו שאיחר את המועד. האוטובוס הגיע מזמן והסיע את כל הקבוצה.

לא היה לו לאן לפנות. הוא חזר לבית הכנסת, שם פגש יהודי חרדי וסיפר לו שאיחר את האוטובוס שעשה את דרכו לקיבוץ, תוך שהוא הוא נוקב בשם הקיבוץ.

כששמע היהודי את שם הקיבוץ, אמר לו: "דע לך, משמייס הצילו אותך! זה קיבוץ של השומר הצעיר. אילו היית מגיע לשם, מהר מאוד היית עוזב את הדת". והוסיף: "בוא אתי, אני אדאג לך למקום מתאים".

הוא נסע אתו לירושלים והכניסו לשיבת "חברון". הנער הצעיר פליט השואה נעשה בחור ישיבה. הוא גדל בתורה ונהיה אב בית דין.

חוט השערה הבדיל בין שני מסלולי חיים קוטביים כל כך. מה הביא אותו להיות גדול בתורה ואב בית דין ולא קיבוצניק חלוני? כמה דקות של לימוד. היה חבל לו על הזמן עד שגיע האוטובוס והוא ניצל את הזמן ללמוד, ומן השמים דאגו לו שהלימוד הזה יהיה פתח וכניסה לעולמה של תורה בארץ ישראל.

יש מאבד את עולמו בשעה אחת, ויש קונה את עולמו בשעה אחת.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ויתרוצצו הבנים בקרבה" (כה, כב).

פירש רש"י: כאשר היתה רבקה עוברת לפני בית מדרשם של שם ועבר, היה יעקב מבקש לצאת. וכאשר היתה עוברת לפני פתחה של בית עבודה זרה, היה עשו מבקש לצאת.

פעם אחת שאל הצדיק רבי יחזקאל מקוזמיר את תלמידיו: אכן כאשר עברה רבקה על פתח בית מדרשם של שם ועבר, היה יעקב מבקש לצאת, ועשו חסם בפניו את היציאה, שהרי עשו היה הבכור, אולם, כאשר עברה רבקה על פתחה של עבודה זרה, והיה עשו מבקש לצאת - מי מנע ממנו לצאת? אלא - השיב הרבי - עשו היה מוכן לוותר על עבודה זרה שלו, ובלבד שיעקב לא יגיע לבית המדרש...

"ויתרוצצו הבנים בקרבה" (כה, כב).

מדוע - שאל הגאון רבי משה סופר, בעל ה"חתם סופר" - כאשר עברה רבקה על פני בית המדרש בקש יעקב לצאת? והרי לימדו אותנו חז"ל בגמרא מסכת נדה (דף ל), כי בשעה שהתינוק נמצא במעי אמו, בא מלאך ומלמד אותו את כל התורה כולה! וכי יעקב חשב שבבית המדרש ילמד יותר מאשר מפי המלאך?

התשובה היא - השיב ה"חתם סופר" - יעקב אבינו, אמנם למד תורה מפי המלאך, אולם לימוד זה היה במחיצת עשו הרשע... משום כך העדיף יעקב את הלימוד בבית המדרש על פני הלימוד מפי המלאך!

מדברי ה"חתם סופר" האלה אנו למדים - אמר ה"חפץ חיים" - כמה עלינו להתרחק מחבר רע...

"ויגדלו הנערים" (כה, כז).

פירש רש"י: שכל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם, אולם כיון שנעשו בני שלש עשרה - זה פירש לבתי מדרשות, וזה פירש לעבודת גילולים.

לגאון הצדיק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב היה בן, זאב שמו. היה הילד זאב ככל הילדים בני גילו - כמותם למד, וכמותם השתובב ושיחק. כאשר התקרב לגיל שלוש עשרה, פנה אביו הצדיק לסופר סת"ם מומחה, בבקשה כי יכתוב תפילין עבור בנו יקירו. ניגש הסופר למלאכה בקדושה ובטהרה וברב רגש, הן לא בכל יום מזדמן לו לסופר לכתוב תפילין לבנו של צדיק הדור! כאשר סיים, בא הסופר לרבי יחיאל מיכל והראה לו את הפרשיות. שמח רבי יחיאל מיכל בפרשיות המהודרות, אולם בבקשה אחת היתה בפיו: קודם שתכניס את הפרשיות לבתים, הבא אותם אלי שוב. כעבור זמן בא הסופר ובידיו הבתים והפרשיות. נטל רבי יחיאל מיכל את הפרשיות בידו והחל בוכה, בכי חרישי מעומק הלב. והדמעות דמעו קודש, גולשות לתוך בתי התפילין... והסופר רואה ומשתומם.

כאשר נרגע הרבי מבכיו, היו בתי התפילין מלאות מדמעותיו. רוקן הרבי את הבתים יבש אותם פנה ואמר לסופר: עתה, רשאי אתה להכניס את הפרשיות אל תוך הבתים... בהגיע היום והנער זאב החל להניח תפילין, וראה זה פלא, שיניו חל בנער ללא היכר, לבו התמלא באהבת תורה ויראת שמים, ומאז עלה ונתעלה עד שהיה לאחד מגדולי הדור.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדלו" על חינוך ילדים

חינוך למידות

טובות (ב)

שאלת מיליון הדולר הוא - איך באמת

מחנכים למדות טובות?

התשובה היא כרגיל קודם כל דוגמא אישית, אין אפשרות לחנך למשהו כשבמעשים מחנכים להיפך. לאור הדברים בתחילת המאמר עלינו להקפיד שלא אנחנו נהיה אלו החתומים על התוצר כי הרי דברים אלו עוברים בירושה כאמור. בשלב ב' נעבוד לפי הכלל הידוע ש'אחר הפעולות נמשכים הלבבות' וזהו כל האדם, לשבר את הטבע. לכן כשאנו נשים לב אצל ילדנו שהוא לקוי במידה רעה או מגונה נעזור לו לשבר את הטבע ולשנות את טבעו. לדוגמא: ילד שנזהה בו תכונה של קמצנות נמנה אותו שהוא יהיה זה שיחלק את הממתקים לכולם והוא יהיה אחראי על כל מה שקשור לנתינה בבית. ילד המפתח הסתכלות שלילית וביקורתית נבקש ממנו

שתמיד יספר דברים חיוביים על הזולת. כך בכל מידה רעה עם מעט יצירתיות נחפש בכל דבר את הדרך איך לתרגל פעולות נגד המידה הרעה. והעיקר נלמד אותם להתגבר, נחשיב כל ויתור, כל איפוק, נתעד כל התגברות, נרומם ונחשיב ונעצים כל עשייה נגד הטבע.

אצל ילדים מעט יותר בוגרים חשוב גם ללמד אותם בגנות המידה הרעה, שייבנו עד כמה הקנאה לא מועילה ועד כמה הכעס רק הורס. כאן נשלב את היסוד של מח שליט על הלב ועד כמה שהמוח - הידע בגנות אותן מידות גדול יש יותר שליטה על הלב, ילד שמבין למה גרוע איך שהוא מתנהג ועד כמה הוא מפסיד, מפתח יכולות להתגבר. יש היום הרבה ספרות חינוכית בגנות מידות רעות ובמעלת עבודת המידות המתאימים לכל גיל וכדאי להיעזר בהם. ונזכור! גם אם אנו רואים חולשה אצל ילד, עלינו להיזהר לא להצמיד ח"ו תוויות שהוא ילד כעסן או קנאי, רק להיפך, לשדר לילד שזה בסך הכל משהו זמני שעם מעט עבודה יעבור. הצמדת תוויות מקטלגת ומקבעת את ההתנהגות וגורמת שיקשה מאד לעקור אותה.